

1 Programkomiteens innstilling til prinsippprogram

2 Innstilling fra medlemene Arne Rolijordet, Turid Thomassen, Jorun Gulbrandsen og
3 Torstein Dahle

4 Ei framtid fri og grønn

5
6 Noe må gjøres.

7
8 I rundt 200 år har først vår del av verden, og etter hvert stadig større deler av kloden og
9 tilværelsen, vært styrt etter det kapitalistiske hovedprinsippet: *Pengene rå*. Sagt på annet
10 vis: Kapitaleierne har det aller meste av makta i samfunnet; de er få, men de avgjør det
11 meste og viktigste. Det skjer lite nytt uten at det tjener pengemakta. Under kapitalismen
12 gjelder det alltid for eierklassen å samle mer kapital enn den hadde før. Det viktigste er
13 derfor å tjene penger. Hva en tjener dem på, er ikke viktig. Derfor kan verken folk eller
14 livsvilkåra på kloden prioriteres.

15
16 Når noen få har stor makt, betyr det at de mange er maktløse. Kapitalen som eierklassen
17 sitter på, er samla opp gjennom utbytting av arbeidsfolk, naturen og fattigere nasjoner.
18 Rett skal være rett, kapitalismen er ikke den samme i dag som for 200 år siden, og det er
19 store ulikheter landa imellom. Det finnes rimelig godt fungerende velferdsstater, og det
20 finnes tungt undertrykkende diktatur. I mange land har arbeiderklassen slåss til seg sosiale
21 retter og een viss medvirkning i samfunnsstyringa, men bak denne fernissen ligger det en
22 stadig mer kapitalistisk kapitalisme.

23
24 Gjennom imperialismen og kolonialismen har kapitalismen breidd seg over heile kloden.
25 Avkoloniseringa har ikke endra på dette. Da den kalde krigen tok slutt, blei landa i
26 Østblokk raskt inkorporert i det rådende systemet. Likedan med Kina, samme hvilke
27 fraser herskerne der benytter. Finanskapitalen har vokst fra å være en hjelpedisiplin for
28 industrien til å bli blant de største og viktigste aktørene. Statsmakta – med sine særlige
29 militære og juridiske rettigheter – er de fleste stedene i verden en integrert og sentral del
30 av storkapitalen med direktører som skifter plass etter som det passer. Lovgiverne har
31 tilpassa regelverket maksimalt til beste for kapitalen: Trenden de siste tiåra er at stadig
32 mer av velferden i vestlige land blir gjort til vare på verdensmarkedet, og slik har
33 kapitaleierne fått sugerør ned i felleskassa.

34
35 Profitørene har bedre tider enn noensinne. Verden er mer kapitalistisk enn noensinne.
36 Mest prekært akkurat nå er det kanskje at livsgrunnlaget vårt – naturen, klimaet og
37 artsmangfoldet – trues av hensynsløshet og profittjag. Kapitalistklassen er uten evne til å

38 endre på dette. For eksempel har det i flere tiår vært kjent hvordan en kunne redusere
39 skadene fra persontrafikk over korte distanser (les: privatbilismen) ved strukturelle og
40 teknologiske tiltak. Men det som skjer i praksis, er lappverk, og slik kan kapitalen tjene på
41 bensinbiler og el-biler samtidig, og slik kan entreprenørene tjene på å bygge jernbane og
42 motorveger parallelt. Over heile kloden ser vi resultatet av jakta på kjappest og størst mulig
43 fortjeneste kombinert med kapitalens anarkistiske frihet: avskoging, nedfisking,
44 forørkning, neddemming, havforsuring og mer til.

45
46 Dette systemet er ikke rettferdig. Dette systemet er ikke funksjonelt. Ikke for andre enn de
47 på toppen. Og systemet er absolutt ikke bærekraftig. Derfor må noe gjøres. Det er et
48 tankekors at det på det norske Stortinget i 2014 ikke sitter en eneste representant som
49 mener at kapitalismen er et elendig system. Det er et like stort tankekors at dette
50 Stortinget er valgt av folket, at det store flertallet av folk i Norge framleis ser på den
51 kapitalistiske uretten som akseptabel.

52
53 Rødt sitt hovedmål i denne fasen er å skape bevissthet om kapitalismens elendighet og
54 viktigheta av ei ny samfunnsform, sosialismen.

55 **Sosialismen**

56 Poenget med sosialismen er enkelt sagt å avskaffe kapitalen og utbyttinga, og gjennom
57 dette skape et friere og bedre samfunn for folk flest. Et samfunn der hovedmålet med den
58 enkeltes arbeid ikke er å øke kapitalen til en eier, men å skape trygge og meningsfulle
59 fellesskap innenfor økologisk forsvarlige rammer.

60
61 På samme måte som kapitalismen i dag og tidligere framstår i hundrevis av varianter, vil
62 også sosialismen se ulik ut – alt etter tid, sted og samfunnsmessige forhold. Det er derfor
63 ikke mulig å lage et detaljrikt programmatisk bilde av sosialismen.

64
65 Men vi kan sette opp noen hovedprinsipp. Og enklest er det kanskje å si at sosialismen som
66 et minimum skal være negasjonen av kapitalismen. Det skal *ikke* være pengene som rår og
67 noen få som har makta, og det skal *ikke* være profitt som er hovedmålet.

68 **Makta hos de mange**

69 Når makta ikke skal ligge hos de få, må den ligge hos de mange. Og det må være reell makt,
70 ikke bare retten til å stemme hvert andre eller fjerde år. Hvem er de mange? I Norge i dag
71 er det i hovedsak den store klassen av arbeidere – i industri av alle slag, i handel, transport
72 og tjenesteyting, i sjukehus og skole, på kontor og i lagerhaller, på småbruk og i
73 fiskeskøyter, blant kunstnere og pensjonister. Etter hvert som kapitalen eter seg inn
74 overalt, blir flere og flere til arbeidere. Store grupper som tidligere hadde en uklar plass i
75 klassesamfunnet, får mer og mer preg av å være maktløse og styrte arbeidere. Alle har de
76 interesse av sosialismen, systemet der de mange rår.

77
78 I motsetning til kapitalismen bør sosialismen være et åpent system med stor valgfrihet.
79 Uten denne friheten er makta illusorisk. I dagens utbyttersamfunn får arbeideren betalt for
80 en del av arbeidstida si, mens arbeidskjøperen tar ut verdien av resten (merarbeidet) som
81 profitt. Og systemet er slik at kapitaleieren tvangsmessig er nødt til å benytte denne
82 profitten i en stadig hardere konkurranse mot klassefellene sine – for å oppnå enda mer
83 profitt. Når det vidunderlige skjer at en under sosialismen er fri fra profittvangen, kan folk
84 i fellesskap drøfte og avgjøre hvordan overskuddet skal brukes – valgfriheten er stor og de
85 mange skal rå: Kortere arbeidstid? Mer miljøvennlige produksjonsforhold? Investeringer
86 til beste for framtidige generasjoner? Forsking? Større produktutvalg? Hensyn til
87 tradisjoner? Dette vil være en mye mer reell frihet enn den høyresida markedsfører i dag.
88 Det vil også være en frihet til å gjøre dårlige valg – og det bør det gis økonomisk og sosialt
89 rom til.

90 **Styring i praksis**

91 Hvordan skal de mange styre i praksis? Dette er vanskelig å svare på konkret. Tidene og
92 forholda skifter fort. For tjue år sia ville få eller ingen kunne sagt hvordan samfunnet og
93 teknologien ser ut i dag. På samme måte kan vi si lite om hvordan kapitalismen vil se ut
94 om tjue år fra nå. Dette blir ikke brukt mot kapitalismen. Slik bør det også være med
95 sosialismen.

96
97 Som vi ser det nå, mener vi likevel at om folk skal få reell makt, så må det satses mer på
98 mindre samfunnsenheter, på lokalsamfunn av ulike slag. Det finnes mange erfaringer –
99 gode og dårlige – fra slikt som arbeiderstyre på fabrikker, nabolagskomiteer, deltakende
100 budsjettering og folkekommuner. Disse erfaringene må studeres grundig. Når slike forsøk
101 har mislykkes, kommer det gjerne av at de har hatt kapitalismen sitt hovedprinsipp, et
102 profittstyrt storsamfunn, som innskrenkende grunnlag. Slik vil det ikke være under
103 sosialismen. Allerede i dagens samfunn vil det være et poeng å prøve ut slike løsninger,
104 som til en viss grad kan gi folk erfaringer med lokal styring, maktdeling og prioriteringer
105 uten tanke på profitt.

106
107 Informasjonsteknologien gir oss stadig mer hjelp til å løse problem som har knuga oss i
108 fortida. Internettet åpner for kommunikasjon i sanntid og gjør det mulig å få omfattende
109 informasjon om erfaringer fra heile verden. Denne teknologien kombinert med nye
110 produksjonsformer kan gjøre at mye av produksjonslivet kan føres tilbake til bygder og
111 andre lokalsamfunn, samtidig som en kan ha planer og samarbeid på et overordna plan.
112 Dersom dette blir brukt til beste for folk, og ikke for å oppnå maksimalprofitt, blir det gode
113 muligheter til maktspredning.

114
115 Automatisering og annen teknologi har redusert arbeidsmengden som kreves for å
116 produsere varer. Denne produktivitetsøkninga er så langt i stor grad brukt til å gjøre

117 kapitaleierne rikere og til å skyve arbeidsfolk ut i arbeidsløshet. Men økninga kunne – som
118 nevnt over – vært (og kan bli) brukt til å redusere den nødvendige arbeidstida i
119 produksjonen. Det vil da være mulig å gi folk tid og krefter til å delta i styringa av
120 samfunnet, både lokalt og i større sammenhenger.

121
122 Kortere daglig arbeidstid er særlig viktig for kvinnene, som under kapitalismen er pålagt
123 en mengde ubetalt arbeid innen hjem og omsorg. Tiltak som kan redusere dette
124 dobbeltarbeidet, bør en prioritere høyt, for eksempel gode barnehager, omsorgsboliger og
125 fellesløsninger for slikt som matlaging og klesvask.

126 **Ikke profitt**

127 Hvordan unngår vi at profitten rår? Ved gradvis å ta varer ut av markedet, sånn at de ikke
128 er varer lenger. I Norge er store deler av skole- og helsevesenet ikke styrt av markedet,
129 enda om kapitaleierne slåss for å ta over dette feltet også. Det er en viktig kamp å hindre at
130 de får videre framgang her.

131
132 Om en ser bort fra dagens skranker i form av kapitalens kampkraft og EU-direktiv, vil det
133 ikke være vanskelig å overføre store samfunnsområder til felleseiendom for samfunnet.
134 Det gjelder for eksempel områder som transport, strømforsyning, teletjenester, arbeids- og
135 boligformidling, banktjenester, barnehager og museum. Dette kan gjøres nesten over
136 natta. Samtidig kan en fjerne kvasimarkeder, som internfakturering i det offentlige og
137 unødig egenbetaling på helsetjenester, utdanning og kultur.

138
139 Dernest er det kan hende tida for å gå løs på det som utgjør de største kostnadene for folk
140 flest – og likevel er nærmest heilprivatisert, som for eksempel bolig og medisin.
141 Boligmarkedet kan reguleres på mange vis: konkurranse fra offentlig støtta husbygging,
142 offentlig betalt infrastruktur, regulerte markeder, spekulasjonshindrende lover, endringer i
143 arvelova osv. Etter hvert blir kanskje det vanlige at boligene er samfunnseide.
144 Medisinindustrien er et av de beste eksempla på hvor urimelig kapitalismen fungerer.
145 Produksjon som kan bety liv eller død for millioner av mennesker, blir ikke styrt av behov,
146 men av verdensomspennende, patentpugende firma som har eiergevinst som eneste
147 suksessmål.

148
149 Steg for steg må sosialismen gjøre det slik at det er nytteverdien av varer og tenester som
150 er det sentrale, ikke prisen og mulighetene til fortjeneste.

151 **Menneskenes verdi**

152 Under kapitalismen har menneskene ulik verdi. En velfungerende sosialisme krever et
153 nitid arbeid for å gjøre slutt på dette. Den største ulikheten har vi allerede nevnt:
154 klasseskillene. Under sosialismen vil arbeiderklassen overta makta, og slik vil ulikheta
155 mellom samfunnsklassene bli gradvis redusert.

156 Det finnes også mange andre skiller. Det viktigste i Norge er trulig skillet mellom mann og
157 kvinne, ettersom det innebærer at den ene halvparten av folket generelt er lavere verdsatt
158 enn den andre. Dette har årsaker som ligger både i kapitalens behov og i tusenårig kultur.
159 Systematisk arbeid for å bygge ned dette skillet trengs for å skape frihet for alle. Staten og
160 de levende lokalsamfunna må alle arbeide målbevisst for at kvinnene skal ha like stor makt
161 og verdi som mennene. Samtidig trengs det særegen og sjølstendig kvinneorganisering
162 som kontinuerlig overvåker situasjonen og presser på for forbedringer.

163
164 Kapitalen har også sett seg vel tjent med å sette arbeidsfolk opp mot hverandre basert på
165 hudfarge, hjemsted og tru. Mot dette setter vi et samfunn der et menneske er et menneske
166 – der folk ikke er like, men der de er like mye verdt.

167
168 I det heile tatt er det slik at ei gruppe ikke kan være fri om den er med på undertrykkinga
169 av ei annen. Ettersom sosialismen skal være et frihetssamfunn, er det nødvendig at flest
170 mulig er bevisste på og kjemper mot undertrykking som de deltar i personlig eller i gruppe;
171 det være seg på grunnlag av alder, hudfarge, kjærlighetspreferanser, livssyn eller andre
172 forhold. Og også på disse felte trengs det at de undertrykte sjøl organiserer seg og tar
173 ledelsen i frihetskampen. Det er også heilt påkrevd at Norge gjør slutt på undertrykkinga
174 av den samiske nasjonen, og at vi avvikler den stadig økende norske imperialistiske
175 utbyttinga av land rundt om på kloden. Internasjonal solidaritet er en sentral del av
176 sosialismen, og det sosialistiske Norge bør knytte bånd til og støtte folkelige og
177 framtidsvennlige bevegelser i andre land.

178 **Bare sosialismen kan være grønn**

179 Naturen og økosystema er blant de største taperne under dagens kapitalisme. Profittjaget,
180 veksttvangen og mangelen på plan og styring gjør at de største bandittene tjener mest og at
181 miljøvennlige løsninger blir gitt på båten.

182
183 Under sosialismen kan folket fritt vedta å benytte merverdien som skapes i produksjonen,
184 på en måte som er bærekraftig. Dette er en heilt ny situasjon. Men at en har frihet til å
185 gjøre det, betyr ikke at det vil bli gjort. Derfor trengs det aktive miljøbevegelser også i det
186 nye samfunnet; ja mer da enn nå, for bare da vil slike bevegelser kunne få reelt
187 gjennomslag.

188
189 Og alt i dag bør arbeiderklassen forberede seg på dette og skaffe seg grønn kunnskap og
190 knytte kontakter med grønne sosialister rundt om.

191 **Revolusjonen og den første tida etter**

192 En revolusjon er en brå og ganske ukontrollert overgang fra ei tilstand til ei annen. Å skli
193 og falle på glattisen er en enkel revolusjon. Du kan ha ønske om å ha full kontroll på både
194 prosess og resultat, men virkeligheta er ikke slik. Derfor kan vi heller ikke programfeste nå

195 hvordan den store omveltinga skal gå for seg, omveltinga når kapitalismen sendes på
196 skraphaugen.

197
198 Vi ønsker oss at det skjer fredfullt og uten for mye kaos. Men folk bør forberede seg på at
199 det kan gå annerledes.

200
201 Slik vi ser det i dag, er det svært lite sannsynlig med en revolusjon som har utspring i at
202 sosialistiske stortingsvedtak blir satt ut i livet av et lojalt statsbyråkrati med applaus og
203 aksept fra bedriftene. Da er det mer trulig at folk raser over at styresmaktene stadig tar
204 fra dem rettigheter og øker kapitalens makt, altså at et flertal av folket – arbeiderklassen og
205 støttespillere – gjør direkte opprør og tar seg til rette. Det vil være en situasjon der de
206 styrende sitter i vanmakt og ikke makter å styre lenger. I alle fall ikke med vanlige middel.
207 Om makthaverne da velger å gå til fysiske angrep på folket, ser vi det ikke som urimelig om
208 folket svarer kontant.

209
210 Revolusjonen vil ellers være prega av omstendighetene. Er Norge det første landet i vår del
211 av verden der det skjer et stort opprør, eller følger vi utviklinga i andre land? Er det stor
212 arbeidsløshet og mye elendighet i landet, eller har folk det materielt nokså bra? Har
213 kapitaleierne vært passelig fornuftige og stått fram som velmenende samfunnsbyggere,
214 eller finnes det et generelt hat mot dem i arbeiderklassen? Er landet kasta ut i ei større
215 miljøkrise, eller lever vi i tilsynelatende harmoni med naturen? Er opprørerne disiplinerte
216 og vel forberedt, eller skjer opprøret spontant? Finnes det utenlandske makter som ikke vil
217 godta at den norske arbeiderklassen tar eierskap over viktige ressurser? Svara på disse og
218 andre spørsmål vil være avgjørende for hvordan revolusjonen blir seende ut – og hvordan
219 landet og livet er i den første tida etter. Tryggest på et godt resultat er vi om
220 arbeiderklassen er velorganisert og har satt seg klare mål. Vi bør derfor alt nå arbeide for
221 en sterk, mangfoldig og reelt medlemsstyrt fagbevegelse med framtidsmål som er større
222 enn det daglige brødstrevet og som forbereder seg på at medlemmene skal være ledende i
223 samfunnet.

224
225 Det er, som nevnt, grunn til å mene at sosialismen vil fungere best om det ligger mye makt
226 i lokalsamfunna. Etter omveltninga vil det trulig være akkurat sånn mange steder, som et
227 praktisk resultat av en kaotisk situasjon. Samtidig vil det være nødvendig raskt å få på
228 plass ei effektiv sentralmakt, både for å få samfunnslivet opp å gå igjen og for å hindre
229 tilbakeslag fra innen- og utenlandske motstandere. Å få til en god balanse mellom sentral
230 og lokal styring vil være ei svært viktig og svært vanskelig oppgave, og det trengs bevisste,
231 organiserte og skolerte krefter på alle nivå for å få dette til.

232 **Blir det veldig annerledes enn i dag?**

233 Vi ønsker en sosialisme som gir folk flest mer frihet og glede enn det de har i dag – og da
234 må vi organisere oss ganske annerledes. Trulig setter fantasien vår grenser når vi skal

235 tenke på framtida.

236

237 Folk spør gjerne om det vil være som i dag – mange politiske parti, frie valg og et storting.
238 Kanskje. Men det vil neppe være de politiske partia vi har i dag (heller ikke Rødt), og de vil
239 nok ikke arbeide på samme måten. Trenger vi et storting – eller er det bedre med mange
240 småting? Bare framtida vil vise.

241

242 Vi trur i alle fall det vil være viktig med mangfold og kreativitet. Ikke som i dag at friheten
243 er begrensa til å kjøpe varer og selge arbeidskrafta si, men frihet for alle til å tenke, skape,
244 bidra i samfunnet, til å bli satt pris på og føle seg trygg. Religionsfrihet? Ja, folk må gjerne
245 tru som de vil, men det er i lengden kanskje ikke ei offentlig oppgave å støtte og oppfordre
246 til rein overtru.

247

248 Samtidig er det viktig å være klar over at de problema vi nå daglig møter, i stor grad vil
249 finnes også i det nye samfunnet: Det vil være motstand mot det nye, det vil være
250 miljøproblem, rasisme og kvinneundertrykkende holdninger, maktsjuka og uenighet.

251

252 Ei viktig endring vil være at samfunnet baserer seg på stadig mer kollektive løsninger
253 framfor dagens tru på at enhver er sin egen lykkes smed. Vi ønsker oss et samfunn der folk
254 tar ansvar for hverandre, der alle skal få prøve ut sine evner og der en sammen skal ha lov
255 til å lykkes og til å feile.

256 ***Mer enn sosialisme***

257 Også sosialismen vil og kan endre seg med tida – både til det bedre og til det verre. Særlig
258 det siste har vi en del erfaringer med i verden. De store sosialistiske eksperimenta i Sovjet
259 og Kina førte til stor bedring i livsvilkåra for folk flest: bedre helse, høyere levealder, flere
260 som kunne lese, bedre vilkår for kulturvirksomhet, bedring av kvinnene sin situasjon, økt
261 deltakelse i styringa lokalt osv. Men etter nokså kort tid degenererte sosialismen i disse
262 landa. I stedet for at folkemakta og friheten fikk utvikla seg vidare, gikk ledelsen i parti og
263 stat over til å bli som tidlige ledere: herskere over folket, ikke tjenere for og av folket.
264 Veggen tilbake til kapitalismen var da ikke lang, og i dag rår profittveldet igjen i disse landa.

265

266 Den generelle lærdommen av dette bør være at sosialismen, i betydninga samfunnet etter
267 revolusjonen, ikke kan være et mål, men bare et steg på en lang veg fram mot frihetsriket.
268 Målet for arbeiderklassen er gjennom klassekamp å fjerne klassene og slik også
269 klasseundertrykkinga. Dette arbeidet må fortsette uavbrutt under sosialismen, og det må
270 skje i samvirke mellom folkelige organisasjoner av alle slag. Det vil også være nødvendig
271 med opposisjonelle, revolusjonære parti i heile den sosialistiske perioden.

272

273 Når en så kommer stadig nærere målet om et samfunn uten undertrykking, i harmoni med
274 naturens tålegrenser, vil strukturer som statsmakt og militærmakt svinne hen til et

275 minimum, og det vil være mulig å se konturene av et virkelig frihetsrike: en verden der alle
276 menneske er like mye verdt, der ingen er styrende og ingen styrte, der penger er historie,
277 og der eiendom er blitt til fellesdom. Dette kaller vi kommunisme.
278